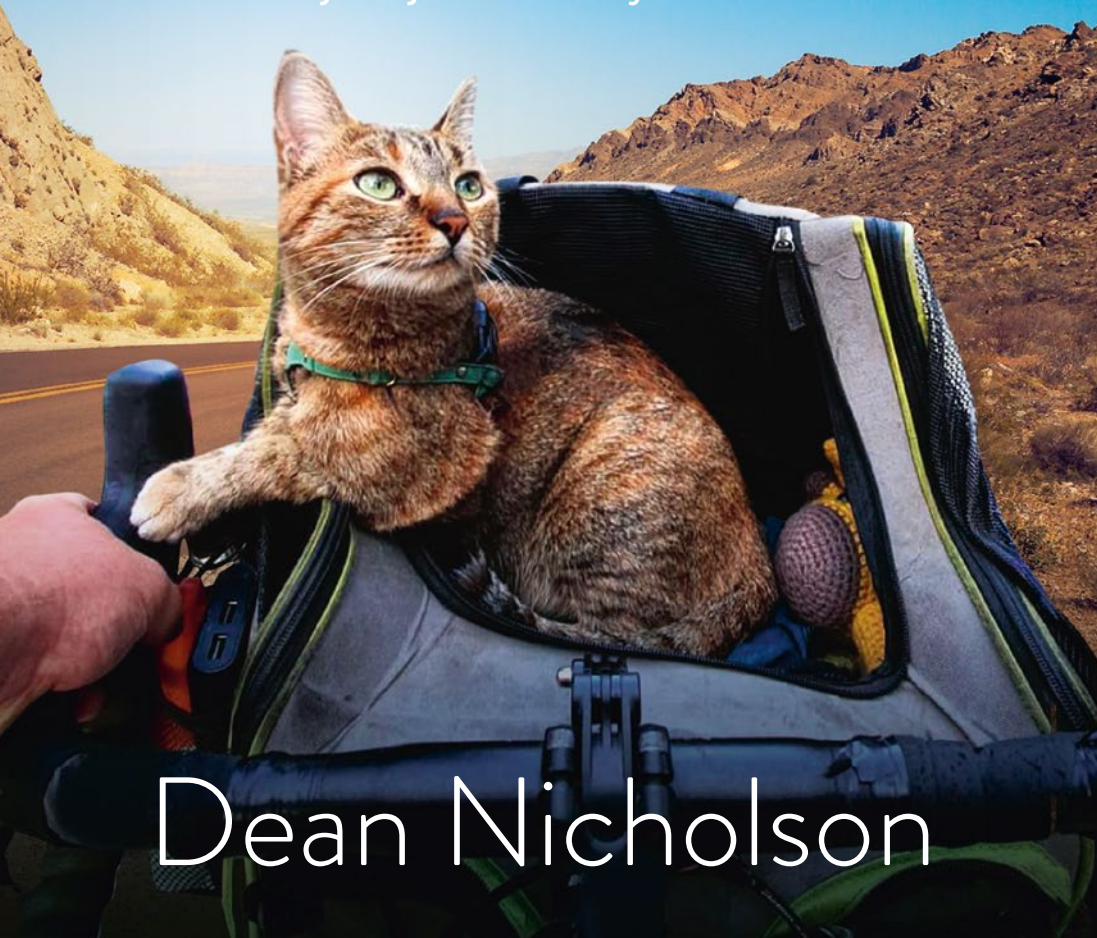

THE SUNDAY TIMES BESTSELLER

NALA A JEJ SVET

Výnimočná mačka, jej veľký parťák
a vzrušujúca jazda na bicykli okolo sveta

Dean Nicholson

metafora

NALA
A JEJ SVET

Dean Nicholson

DEAN NICHOLSON A GARRY JENKINS
NALA A JEJ SVET

Vydala GRADA Slovakia s.r.o. pod značkou Metafora,
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 91. publikáciu

Z anglického originálu *Nala's World* vydaného vydavateľstvom Hodder & Stoughton An Hachette UK company v roku 2020, preložila do slovenčiny Dana Petrigáčová.

Jazyková redakcia Anetta Letková
Spracovanie obálky Zuzana Ondrovičová
Grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Natália Kulková

Vydanie 1., 2021
Počet strán 288
Tlač Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

First published in Great Britain in 2020 by Hodder & Stoughton An Hachette UK company.

Copyright © Dean Nicholson and Connected Content Ltd, 2020

The right of Dean Nicholson and Garry Jenkins to be identified as the Authors of the Work has been asserted by them in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

Illustrations © Kelly Ulrich

Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2021
Translation © Dana Petrigáčová, 2021

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reprodukováaná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané.

ISBN 978-80-8090-245-2 (ePub)
ISBN 978-80-8090-244-5 (pdf)
ISBN 978-80-8090-243-8 (print)

*Niekedy to, čo hľadáme, príde vtedy,
keď nehľadáme nič.*

Anonym

Niet väčšieho daru ako láska mačky.

Charles Dickens

Obsah

PRVÁ ČASŤ: HĽADANIE CESTY

Bosna – Čierna Hora – Albánsko – Grécko

Come Home	10
Čierny pasažier	18
Druhé šance	23
Spolubývajúci	33
Riders on the Storm alebo cestujeme v búrke	42
Predsavzatia	53
Noemova archa	64
Nala a jej svet	74
Požehnanie	88

DRUHÁ ČASŤ: VO VÝŠKACH AJ V NÍŽINÁCH

Grécko – Turecko – Gruzínsko – Azerbajdžan

Aprílový blázon	104
Sestrička Nala	116
Pavúčí muž zo Santorini	132
Každý svojou cestou	142
Korytnačka	151
Útek do divočiny	167
Nalina banda	182
Iný svet	195
Čaj o piatej	206

TRETIA ČASŤ: CESTA PRED NAMI

Gruzínsko – Turecko – Bulharsko – Srbsko – Maďarsko

Duch	216
Miestny hrdina	225
Chlap a jeho mačka	236
Najväčšia fanúšička	247
Ruská ruleta	256
Dobrý cestovateľ	264
PodĎakovania	270

MAPA I

- A. Trebinje, Bosna
1. Budva, Čierna Hora
2. Bar, Čierna Hora
3. Škodra, Albánsko
4. Tirana, Albánsko
5. Himara, Albánsko
6. Saranda, Albánsko
7. Severné Grécko
8. Peloponéz, Grécko
9. Atény, Grécko
10. Termopyly, Grécko
11. Néos Skopós, Grécko
12. Solún, Grécko

PRVÁ ČASŤ

HĽADANIE CESTY

Bosna – Čierna Hora – Albánsko – Grécko

1

Come home

U nás doma v Škótsku, odkiaľ pochádzam, máme také múdre príslovie: *Whit's fur ye'll no go past ye*. Niektoré veci sú nám v živote skrátka súdené. Čo sa má stať, stane sa. Je to osud.

Od samého začiatku som sa nevedel zbaviť pocitu, že s Nalou nás tiež spojil osud. Nemohla byť predsa náhoda, že sme sa ocitli na rovnakom opustenom mieste v presne rovnakom čase. Alebo že sa v mojom živote objavila v takej ideálnej chvíli. Zdalo sa, akoby mi ju poslali do života preto, aby mi pomohla určiť smer a cieľ, ktoré mi dovtedy chýbali. Isteže, pravdu sa nikdy nedozviem, no rád si myslím, že ja som Nale tiež dal, čo hľadala. Čím viac nad tým uvažujem, tým silnejšie je moje presvedčenie. Obom nám jednoducho bolo naše priateľstvo súdené. Boli sme predurčení na to, aby sme spolu vyrástli a videli svet.

V septembri 2018, tri mesiace pred naším stretnutím, som sa vybral zo svojho mesta Dunbar na východnom pobreží Škótska na cestu okolo sveta na bicykli. Nedávno som mal tridsať a chcel som sa vymaniť z každodennej rutiny života, uniknúť zo svojho malého kúta sveta a dosiahnuť niečo poriadne. Dá sa povedať, že som už mal dosť nalinajkovaného života. Podarilo sa mi prejsť cez severnú

Európu, no moja cesta bola plná odbočiek a rozptýlení, nepodarených začiatkov a nezdarov, z ktorých som si väčšinu spôsobil sám. Plánoval som podniknúť výlet s kamarátom Rickym, no on sa vrátil domov skôr. Ak mám byť úprimný, jeho odchod bol asi dobrý. Nemali sme na seba najlepšie vplyv.

V prvom decembrovom týždni som prechádzal na bicykli cez južnú Bosnu a mal som namierené do Čiernej Hory, Albánska a Grécka. Začínal som mať pocit, že robím pokrok. Bol som pripravený na vytúžené zážitky. Neskôr som chcel cestovať cez Malú Áziu, starovekú Hodvábnu cestu až do juhovýchodnej Ázie. Odtiaľ som mal v úmysle prejsť do Austrálie, cez Tichomorie až do Južnej, Strednej a Severnej Ameriky. Predstavoval som si, ako sa bicyklujem cez ryžové polia Vietnamu a po kalifornských púšťach, cez horské priechody Uralu či pozdĺž brazílskych pláží. Otváral sa predomnou celý svet. Bolo mi jedno, koľko bude cesta trvať. Nemal som žiadny harmonogram. Nepotreboval som ho. Už som sa nemusel nikomu spovedať.

Jedného rána, práve keď sa svitanie striedalo s dňom, okolo pol ôsmej, som si zbalil stan v jednej malej dedine neďaleko Trebinje.

Okrem štekajúcich psov a smetiarskeho auta boli lesklé vydláždené ulice takmer prázdne. Po mačacích hlavách so mnou hádzalo, môj sivobiely bicykel hrkotal a vytriaslo ma z polospánku, až som sa napokon dostal na cestu, ktorá viedla do hôr a k hranici s Čiernou Horou.

Na ďalší deň predpovedali snehové prehánky, no obloha bola jasná a teplota mierna. Čoskoro som stabilne napredoval. Po niekoľkých frustrujúcich týždňoch bolo príjemné vrátiť sa na cestu a bezstarostne bicyklovať. Väčšinu predchádzajúceho týždňa som strávil v sadre, keďže som sa zotavoval zo zranenia nohy, ktoré som si privodil pri skákaní zo slávneho Starého Mosta v Mostare,

vzdialenom niekoľko hodín po ceste. Asi to nebol najmúdrejší nápad. Domáci ma od neho odhovárali, keďže rieka bola v zime hlboká. No ja robím hlúposti celý život; povest' triedneho šaša sa ma stále drží.

Hoci som mal isté obavy, mojou veľkou chybou bolo, že som počúval sprievodcu, ktorý ma presvedčil, aby som skúsil inú techniku, než ktorú som používal pri skákaní z útesov doma v Dunbare. S mierne pokrčenými nohami som skončil v ľadovej vode. Vo chvíli, keď som z nej vyšiel, som vedel, že niekde sa stala chyba. Lekár mi povedal, že som si natrhol predný krížny väz na pravom kolene a musel som ho mať v sadre tri týždne.

Po siedmich dňoch som si ju dal dole. Bol som dosť netrpezlivý na to, aby som tam ostával dlhšie, a tak som odišiel z Mostaru pred ďalšou kontrolou v nemocnici. Takže keď predo mnou vyšlo slnko a vybral som sa na dlhé a pomalé stúpanie do hôr, mojou najväčšou obavou, podobne ako od návratu na cesty, bolo, aby sa mi zranenie nezapálilo. Vedel som, že koleno bude v poriadku, ak s ním nebudem hýbať z jednej strany na druhú.

Sústredil som sa na pravidelné šliapanie do pedálov. Čoskoro som chytil správny rytmus a zdalo sa, že všetko je v poriadku. Veril som si, že by som mohol uraziť osemdesiat, či dokonca stošesťdesiat kilometrov.

Doobeda som sa dostal do horského regiónu na južnom cípe Bosny. Zdalo sa, že od civilizácie som ďaleko. Posledné mesto bolo vzdialené pätnásť kilometrov späť po ceste. O niekoľko kilometrov som prechádzal okolo kameňolomu, bol však opustený. Bol som celkom sám. Zvlnená cesta nebola veľmi strmá; skôr dlhá, pomalá, s postupným stúpaním, ktoré mi celkom vyhovovalo. Na niektorých miestach klesala a ja som bol rád, že si môžem oddýchnuť od bicyklovania. Výhľad bol neuveriteľný. Prechádzal

som vysokými hrebeňmi a zdola obdivoval strmé zasnežené vrcholy. Čistá radosť.

Cítil som sa tak príjemne, že som sa rozhodol pustiť si hudbu. Zvuk *Come Home*, novej pesničky od mojej obľúbenej umelkyne Amy MacDonalovej, sa už čoskoro niesol po okolí z reproduktorov, ktoré som si upevnil dozadu. Asi som mal výbornú náladu, lebo som si začal pospevovať refrén.

Na druhý deň mi slová tej pesničky pripadali, akoby boli napísané tak, aby sa mi cnelo za domovom. A v istej chvíli som si spomenul na mamu, otca a sestru, ktorí na mňa čakali doma v Škótsku. Boli sme si blízki a oni mi chýbali, no bolo mi vtedy príliš dobre, aby som sa v tom utápal.

Domov bude musieť chvíľu počkať, hovoril som si. Isteže, ani vo sne mi nenapadlo, že na mňa čaká ešte čosi iné a trochu bližšie než doma.

Keď sa to stalo, šliapal som po miernejšie stúpajúcej časti cesty. Najskôr som celkom nevedel rozoznať slabý, tenký zvuk, ktorý prichádzal spoza mňa. Na chvíľu som si myslel, že mi len píska zadné koleso alebo mám slabo upevnenú batožinu v zadnej časti bicykla. Mal som tam väčšinu oblečenia a ďalšiu výbavu. Povedal som si, že pri ďalšej prestávke dám na to trochu oleja. No potom, keď som prestal spievať, zvuk bol jasnejší a uvedomil som si, o čo ide. Rozhliadol som sa okolo seba. Nechcelo sa mi tomu veriť.

Bolo to mňaukanie.

Otočil som sa a kútikom oka som ho uvidel. Vychudnuté sivobiele mačiatko zúfalo utekalo po ceste a snažilo sa držať so mnou krok.

Zabrzdil som a vzápätí zastavil. Bol som v šoku.

„Čo tu, preboha, robíš?“ nechápal som.

Nižšie lemovali cestu kopce posiate malými prístreškami pre kozy a statkami, no tu v horách bola široko-ďaleko len pustatina.

Nablízku nebolo nikoho. Nevedel som zistiť, odkiaľ sa vzalo, alebo skôr, kam malo namierené.

Rozhodol som sa pozrieť naň bližšie, no kým som odparkoval bicykel a zosadol z neho, mačka vyskočila cez kovové zvodidlá mimo cesty na nespevnené kamene. Zišiel som po nich a prezrel si mačiatko zblízka. Bolo mi jasné, že nemá viac ako pár týždňov. Úbohé malé stvorenie. Malo dlhé štíhle telo, veľké špicaté uši, štíhle nohy a hrubý chvost. Srsť malo tenkú a ošľahanú počasím, s hrdzavočervenými škvrnami. No tiež malo najprenikavejšie obrovské zelené oči, ktoré sa na mňa uprene dívali, akoby sa snažili zistiť, kto som.

Tak trochu som čakal, že mačiatko sa splaší a utečie, keď sa priblížim. No zdalo sa, že sa ani trochu nebojí. Nechalo sa odo mňa pohladkať na šiji, pritislo sa ku mne a potichu zapriadlo, akoby bolo vďačné za ľudský kontakt a pozornosť.

Táto mačka mala normálny domov, pomyslel som si. Možno utiekla alebo skôr ju niekto pri ceste vyložil a nechal tak. Cítil som, ako sa vo mne pri tej predstave stupňuje hnev. Tiež som cítil, že strácam zábrany.

„Chudáčik malý,“ povedal som.

Vrátil som sa k bicyklu a otvoril batožinový priestor. Nemal som so sebou veľa jedla, no rozhodol som sa nabráť mu lyžičkou trochu pesta, ktoré som si vzal na obed. Rozmazal som hustú červenú pastu na skalú a nechal, nech si ju mačiatko zlíže.

Pustilo sa do nej, akoby týždeň nejedlo. Úplne ju hltalo. Na Instagrame som pridával momentky z cesty najmä pre priateľov a rodinu, tak som sa rozhodol natočiť tento zvláštny zážitok na mobil. Asi som ho neskôr so všetkými aj zdieľal. Mačiatko bolo mimoriadne fotogenické a takmer sa zdalo, že sa pred kamerou predvádza, keď utekalo okolo kameňov pri ceste.

Pravda však bola, bohužiaľ, trochu smutnejšia. Keby bolo mačiatko odkázané na vlastné sily, zomrelo by od zimy či hladu. Tiež ho mohlo zraziť nejaké obrovské nákladné auto, ktoré občas prešlo okolo. Alebo mohlo padnúť za obeť dravým vtákom, ktoré som videl lietať nad horskými štítmi. Bolo také maličké a krehké, že orol alebo jastrab by ho hravo uchmatli a odniesli preč.

Pre zvieratá som mal slabosť, už ako dieťa ma to v Škótsku ťahalo k zatúlancom a najdúchom. Staral som sa o pieskomily, kuriatka, hady, ryby, dokonca kobylky. Raz, ešte keď som chodil do školy, som sa sedem týždňov počas letných prázdnin staral o zranenú čajku. Takmer skrotla a moji rodičia ešte stále majú fotku, na ktorej ju nosím na pleci. Vyliečená a zdravá napokon odletela deň pred začiatkom školského roka.

Lenže zvieratá sú skrátka zvieratá a moja snaha pomôcť im nezožala zakaždým úspech. Keď som pracoval na statku, spravil som chybu a vzal som si domov dve prasiatka, ktorým zomrela mama. Dal som ich do svojej izby pod nejaké svetlomety, aby im bolo teplo. Aký som bol hlupák. Splašili sa a zahrabali sa pod moje oblečenie, všade urobili neporiadok. A čo sa týka hluku – pri kvičaní, ktoré vydávali, by si človek myslel, že ich vraždia. Bola to najhoršia noc v živote.

Vždy som sa považoval za človeka, ktorý má radšej psy než mačky. Predstavoval som si ich ako agresívne stvorenia, no táto bola zraniteľná a nevinná, neublížila by ani muche. Lenže kým srdce mi hovorilo, aby som si mačiatko vzal so sebou, hlava bola rozumnejšia. Na ceste som už zažil dosť dramatických okamihov a práve som sa dostával do tempa. Ak som sa do večera chcel dostať do Čiernej Hory, nemohol som dovoliť, aby ma to spomaľovalo.

Vrátil som sa na cestu a len som tlačil bicykel, aby so mnou mačiatko vládalo držať krok. Ani neviem prečo, no bol som istý, že sa

čo nevidieť začne nudiť, uvidí niečo iné na hranie a utečie. No približne po piatich minútach bolo jasné, že sa nikam nechystá. Najmä ak vlastne nemalo kam ísť. Skalnata vyprahnutá krajina bola drsná a podľa predpovede počasia by ju onedlho mohol pokryť sneh. Nazdával som sa, že v týchto končinách by neprežilo ani deň. Ak vôbec.

Povzdychol som si. Srdce prevalcovalo hlavu. Iná možnosť nebola.

Vzal som mačiatko a odniesol ho k bicyklu. Bez problémov sa zmestilo do dlane a nevážilo skoro nič. Cítil som, ako mu trčia rebrá. Vpredu som mal vrečko s technickým vybavením, do ktorého som vložil dron, ktorý som používal na vyhotovovanie fotiek z cesty. Vypratol som ho a veci premiestnil do zadného batožinového priestoru. Vrečko som vystlal tričkom a opatrne doň položil mačiatko. Vystrčilo tváričku a úzkostlivo na mňa pozeralo, akoby sa mi snažilo povedať, že mu nie je pohodlne. No viac som urobiť nemohol. Kam inam som ho mohol položiť? Vydal som sa teda na cestu a dúfal, že sa upokojí, no rýchlo sa ukázalo, že mačiatko má iné úmysly.

Sotva som prešiel niekoľko stoviek metrov, prišlo veľké prekvapenie. Kým som stihol čokoľvek urobiť, vyskočilo z vrečka, vyliezlo mi po ruke a skočilo mi zozadu na krk. Potom sa tam uvelebilo. Cítil som, ako sa okolo mňa obtočilo, hlavu si natlačilo na môj zátylok a jemne mi doň dýchalo. Nebolo to nepohodlné ani ma to nijako nevyrušovalo. Úprimne povedané, bolo to príjemné. Aj mačiatko bolo očividne spokojné, tak som šliapal ďalej. O chvíľu na moje prekvapenie zaspalo.

Vtedy som si spravil prestávku. Chcel som si skontrolovať zásoby a rozhodnúť sa, čo ďalej. No vzápätí som znova zaváhal. Na jednej strane som bol rád, že som sám, no bolo dobré mať aj spoločnosť.

Mačiatko určite nebolo ťažké bremeno. Nepochyboval som, že by s ním bola zábava. Na druhej strane však niečo také nebolo v pláne. *Takýchto odbočiek som už zažil priveľa*, nadával som si. Opäť ma niečo rozptyľovalo.

Blížilo sa poludnie a slnko sa stále šteralo na sivomodrú oblohu. Podľa navigácie som vedel, že sa blížim k hraniciam. Musel som sa rozhodnúť. O dôležitých veciach.

No v hĺbke duše som mal podozrenie, že o jednej dôležitej veci som sa už rozhodol.

Whit's fur ye'll no go past ye.

Bol to osud.

2

Čierny pasažier

Trvalo mi ďalšiu hodinu a pol dostať sa na hranice a môj nový pasažier mi celý čas ostal zachytený o plecacia. Driemal, nič okolo seba nevnímal. Kiežby som práve vtedy bol aj ja taký uvoľnený.

Ako som sa snažil preštrikovať po horskej ceste, moja myseľ šliapala na plné obrátky. Bol som si istý, že som urobil správnu vec. Nemohol som predsa nechať drobné zraniteľné stvorenie na takom nebezpečnom mieste. Na druhej strane som sa však nevedel zbaviť pochybností. Čo urobím, keď dorazím na hraničný priechod? A potom? Nečakal som, že mojím spolujazdcom bude mačka.

Presvedčil som sám seba, že by som ju mal odovzdať úradom. Chcel som im povedať pravdu o tom, čo sa stalo... že som ju našiel pri ceste a plánoval vziať k veterinárovi. Určite budú zhovievaví? Nemal som predsa v úmysle preniesť niečo zlé. Bolo to iba mačiatko, preboha! Lenže keď som si to premyslel, uvedomil som si, že to nebude možné. Každá krajina má svoje pravidlá týkajúce sa pohybu zvierat, a nielen tak pre nič, za nič. Mohli prenášať cez hranice choroby a bolo všeobecne známe, že mačiatka ľahko chytia hocijakú pliagu. To som naozaj nechcel.

Chvíľu som zvažoval, že poviem, že je to moja mačka. Lenže nemal som od nej papiere ani lekárske potvrdenia, aby som preukázal, že je zdravá. Takže ani toto nebola cesta.

Bolo mi jasné, že mojou jedinou možnosťou je nejako nepozorovane ju prepašovať do Čiernej Hory. Potom sa rozhodnem, čo ďalej.

Prešiel som okolo značky: hranica päť kilometrov. Zastavil som na odpočívadle pri ceste. Tak trochu som ešte stále dúfal, že nájdem nejaké zadné dvierka, náhradné riešenie, takže ako posledný pokus som si otvoril v telefóne mapu. Možno existuje nejaká malá horská cesta alebo chodník, kde nie sú colníci. No na mape som žiadny iný prechod do Čiernej Hory nenašiel. A navyše to bol hlúpy nápad. Čo ak by ma zastavili policajti a nemal by som žiadne potvrdenie o vstupe do krajiny?

Uvedom sa, Dean, povedal som si.

Nemal som na výber, musel som prejsť cez hranice okolo colníkov. No ako vlastne dostať mačiatko cez medzinárodnú hranicu?

Otázka za všetky drobné.

V časoch, keď som v Škótsku najviac žúroval, som vedel, ako preklízať na hudobný festival s trávou a alkoholom. Skrýval som si veci do topánky, čelenky a na všelijaké miesta, so striedavým úspechom. Párkrát ma načapali, no vyviazol som so smiešnym trestom. Toto bolo iné.

V tejto časti sveta majú colníci zbrane.

Sadol som si na okraj cesty, cival na svoj bicykel a dúfal, že ma osvieti. Nemohol som vložiť mačku do zadného batožinového priestoru. Okrem iného tam už nebolo miesto. Zbalil som si tam všetky svoje veci. Chvíľu som aj zvažoval, že si oblečiem hrubú bundu, ktorú som si vzal. Mačku by som tam potom mohol schovať. No bol to len ďalší hlúpy nápad. Šanca, že neposedné, nervózne

mačiatko tam bude ticho sedieť bola v podstate nulová. Nepochybne by chcelo colníka pozdraviť.

Takže jediná možnosť, ktorú som mal, bola zazipsovať mačiatko do vrecka na prednej časti bicykla a dúfať, že pohraničníci si nič nevšimnú. Nič jednoduché. Mačiatko dovtedy nebolo ani chvíľku potichu, tak prečo by malo byť teraz? No nemal som na výber. Musel som zariskovať.

Chvíľu som sa s mačiatkom hral a dúfal, že sa unaví. Neďaleko rástli vysoké sedmokrásy. Zopár som ich odtrhol a nechal mača naháňať ich dlhé stonky. Bolo celé bez seba, utekalo dookola, vyskakovalo hore-dole ako na neviditeľnej trampolíne. Chvíľu som zúfal. Vôbec nespomaľovalo. Nevidel som na ňom ani náznak únavy. Bolo ako nevyčerpatelné kľbko energie. Mačiatko Duracell. No potom, akoby zázrakom, sa mu po dvadsiatich minútach vybili baterky. Lahlo si vedľa mňa na kameň a chystalo sa znova si zdriemnuť. Prišiel môj čas. „Dobre,“ nabádal som sa. „Poďme na to.“

Povzbudilo ma, keď som uvidel náhly prívál áut smerujúcich do Čiernej Hory. Ak budem mať šťastie, keď budem prechádzať cez hranice, možno tam bude ešte plno. Azda budú mať colníci čo robiť a ja ich nebudem až tak zaujímať. No nepošťastilo sa. Keď sme o desať minút prišli na hranice, široko-ďaleko nestálo jediné auto. Bol som tam iba ja. Vlastne ja a moja mačka ako čierny pasažier, aby som bol presný.

Colnica bola moderná stavba, mala niekoľko zátarás a búdok tiahnucich sa pod kovovým rámom, tehlovú budovu s niekoľkými pristavenými kancelárkami. Zastavil som pri jednej z búdok a dával som si pozor, aby som bicykel zaparkoval prednou časťou za okienkom, a bol tak mimo colníkovho dohľadu. Mačiatko stále spalo, no ja som sa desil toho, že sa zobudí a začne mňaučať, takže reproduktory som nechal potichu hrať. Mladý colník bol